

ВСТУП

Провідним завданням вітчизняної освіти, успішність вирішення якого великою мірою визначає розвиток країни та її місце у світовій спільноті, є підготовка студентської молоді до високо-ефективної професійної діяльності в умовах сучасного суспільства [212, 378]. Україна має один з найвищих у світі індексів освіченості (98 %) і величезний людський потенціал. Водночас існує значна невідповідність між можливостями високоякісного інтелектуального капіталу і реальним станом сучасного суспільного розвитку.

Важливість підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних діяти на рівні вимог міжнародних професійних стандартів, зумовлена контекстом входження України у світовий освітній простір. Сучасні соціально-економічні умови, інтенсифікація науково-технічного прогресу ставлять перед вищою освітою завдання підготовки фахівців, що відповідатимуть мінливим запитам суспільства, економіки та виробництва. Отже, успіх реформування українського суспільства істотно залежить від “молодіжного фактора” та якості студентського потенціалу [126, 327].

Держава визначила проблемою національного значення, що потребує першочергового вирішення, стан готовності майбутніх висококваліфікованих спеціалістів, які здатні забезпечити високоякісний рівень виробництва [487]. Світові процеси глобалізації, посилені потужними інтенсивними технологічними змінами, зокрема інформаційними та комунікаційними технологіями, ставлять жорсткі вимоги до функціонального стану організму, психофізіологічної та психофізичної надійності та готовності до виконання високопродуктивної роботи. Здатність до збереження й примноження потенціалу країни, яким є студентська молодь, життєво необхідна для суспільства в умовах глобалізації. Саме тому якість вищої освіти ототожнюється із якістю підготовки працеспроможних фахівців, що забезпечується належним станом їхнього здоров'я і є головним рушієм прогресу у всіх сферах діяльності суспільства і держави [25, 30, 39, 59 та ін.].

Поряд із тим, нині проблему стану здоров'я студентів ВНЗ зараховують до глобальних. Здоров'я молоді належить до рангу пріоритетних ідеалів і національних інтересів України [109, 107, 111 та ін.]. Втім, в останні десятиліття загальносвітова тенденція децелерації виявилась у катастрофічному погіршенні стану здоров'я студентської молоді, її фізичної підготовленості: за даними Міністерства охорони здоров'я України, сьогодні близько 90 % студентів мають відхилення у здоров'ї [488].

Постійне збільшення обсягу навчального та психоемоційного навантаження на фоні дефіциту рухової активності, що супроводжує процес навчання, призвело до неузгодженості інтелектуальних і психофізичних потенцій організму студентів. Як наслідок, контингент СМГ вищих освітніх установ постійно поповнюється [162, 264, 398], що є вагомою передумовою формування серйозної тенденції деградації стану здоров'я інтелектуальної частини країни. Проблему загострює криза соціальної мотивації й слабкість пропаганди здорового способу життя у студентському середовищі. Саме тому питання покращання здоров'я студентської молоді сьогодні вважається одним із найактуальніших.

В умовах суттєвого погіршення психофізичної готовності студентської молоді питання збереження її здоров'я неможливо розглядати поза контекстом фізичного виховання, яка має у цьому ракурсі неабияке соціальне значення [32, 59, 117, 122 та ін.]. Фізичне виховання студентської молоді безпосередньо пов'язане з реалізацією сучасної молодіжної та демографічної політики України. Належний рівень психофізичного стану випускників ВНЗ визначає якість людського та кадрового потенціалу майбутнього нашої країни, є одним із провідних завдань вищих освітніх установ [46, 60, 107, 146 та ін.].

Важливим чинником становлення особистості майбутнього професіонала та оптимальної інтеграції у ній соціального і біологічного є фізична культура, яка забезпечує збереження та зміцнення здоров'я молоді. Тому питання фізичного виховання студентів з відхиленнями у стані здоров'я є предметом наукового пошуку авторитетних фахівців галузей як фізичної культури, так і медико-біологічних наук [23, 25, 86, 108 та ін.].

Проте чинна система фізичного виховання студентів СМГ сьогодні неефективна у забезпеченні психофізичної готовності випускників вищої школи до виробничої діяльності [30, 52, 122, 129 та ін.]. Сьогодні ВНЗ не забезпечують повною мірою якісної підготовки фахівців, яка відповідала б темпам і рівню розвитку сучасного виробництва і суспільства. Визначальним чинником вважається недостатній рівень фізичної культури студентів у процесі навчання у вишах як умови підтримки високого рівня психофізичного стану. У межах цієї проблематики на сучасному етапі особливої значущості набуває питання ефективності фізичного виховання студентів, які за станом здоров'я скеровані для занять у СМГ [30, 39, 59, 122 та ін.].

Актуалізація цієї проблеми, яка зумовлена соціальним замовленням на здорову особистість, чим визначається загальний рівень економічного й соціального статусу держави, зумовлює тенденцію пошуків у розв'язанні цього питання. Пріоритетною стратегією у цьому керунку визначено необхідність якісних змін у змісті усіх ланок фізичного виховання студентів СМГ [52, 108, 161, 171 та ін.].

Більшість науковців галузі поділяють ті чи інші погляди щодо шляхів результативної реалізації цільового скерування фізичного виховання студентів з відхиленнями у стані здоров'я, яка потребує наявності дієвої системи контролю [23, 25, 31, 57 та ін.]. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України “Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра” [401], введення національних стандартів у системі освіти спрямовано на поліпшення якості підготовки студентів, зокрема на основі упорядкування системи контролю.

Вважають, що одним із перспективних напрямів піднесення на вищій щабель фізичного виховання у СМГ є розроблення та практична реалізація нових високоефективних технологій контролю й управління цим процесом [31, 64, 91, 114 та ін.]. Останнє зумовлено й тим, що перехід до нової освітньої парадигми передбачає переосмислення мети й результату фізичного виховання, відповідну їм модернізацію змісту й оптимізацію його технологічного забезпечення [31, 39, 47, 108 та ін.].

Провідні фахівці галузі зосереджують увагу на своєрідності контролю у фізичному вихованні СМГ [40, 60, 78, 119 та ін.]. Ґрунтовний педагогічний аналіз наукового доробку з питань тестового моніторингу студентів із відхиленнями у стані здоров'я у ході їхнього фізичного виховання став фундаментом керівних орієнтацій для проведення наукового дослідження в окресленому напрямі. Дискретність розроблення цієї проблематики сьогодні є головним чинником необхідності ґрунтовного доопрацювання аспектів контролю у СМГ. Останнє зумовило формування науково-практичної потреби й необхідності якісної модифікації теоретико-методичних основ тестового моніторингу та їхнього практичного втілення у контроль фізичного виховання студентів цих груп.

У жодному разі не претендуючи на роль останньої інстанції, вважаємо, що формування комплексної системи контролю має вирішальне значення для ефективного фізичного виховання студентів з відхиленнями у стані здоров'я. Спроба висвітлити власні погляди в означеному керунку наукових знань спонукала нас до ґрунтовного перегляду концептуальних основ тестового контролю та розроблення педагогічної технології її реалізації у практиці фізичного виховання СМГ, спрямованих на вирішення його головного завдання – забезпечення психофізичної готовності студентів з відхиленнями у стані здоров'я до майбутньої професійної діяльності.

Тож монографія торкається ключових науково-педагогічних проблем сучасної системи контролю у фізичному вихованні студентів СМГ, розкриває їхню сутність і зміст у теоретичних, експериментальних та прикладних підсумках роботи, концептуальних положеннях та узагальнених висновках. На основі великого досвіду практичної діяльності та використання значного масиву наукового доробку й фактологічного матеріалу, накопиченого донині у галузі фізичного виховання студентів з відхиленнями у стані здоров'я, сформовано пропозиції щодо вирішення окремих проблем дослідження, предметом якого є структура та зміст теоретичного й методичного забезпечення системи контролю у фізичному вихованні студентів СМГ.